

KSZTAŁCENIE DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNEJ INTELEKTUALNIE W STOPNIU UMIARKOWANYM, ZNACZNYM I GŁĘBOKIM W ŚWIETLE PRZEPISÓW PRAWNYCH

I. KSZTAŁCENIE DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNEJ INTELEKTUALNIE W STOPNIU UMIARKOWANYM I ZNACZNYM

Edukacja dzieci niepełnosprawnych opiera się na art. 69 i 70 Konstytucji RP, art.1 ustawy o systemie oświaty z dn. 07 września 1991r. oraz na aktach wykonawczych w formie rozporządzeń. Nauczanie dziecka niepełnosprawnego daje mu szansę do pełnoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym. Ma to swoje podstawy w polskim prawie oświatowym.

Ustawa MEN z dn. 23 sierpnia 2001r. (Dz. U. nr 111 poz. 1194) – tzw. ustawa „czyszcząca” do ustawy o systemie oświaty z dn. 07 września 1991r. dała po raz pierwszy podstawę prawną do organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, które ma na celu stymulowanie jego rozwoju psychofizycznego od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole (art. 71b, ust. 2a). Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wydają zespoły orzekające, działające w poradniach psychologiczno – pedagogicznych (Rozporządzenie MENiS z dn.29.01.2003 r. Dz.U.nr.23z 2003 r. poz.192).

Rozporządzenie MENiS z dnia 4 kwietnia 2005 roku (Dz. U. nr. 68, poz. 587) określa warunki organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka niepełnosprawnego.

Po okresie wczesnego wspomaganie rozwoju następuje faza realizacji obowiązku szkolnego.

Uczeń niepełnosprawny intelektualnie może spełniać obowiązek szkolny :

- w szkole ogólnodostępnej,(w tzw. edukacji włączającej)
- w szkole integracyjnej lub oddziale integracyjnym
- w szkole specjalnej lub oddziale specjalnym
- w specjalnym ośrodku szkolno - wychowawczym

Do określonej formy kształcenia specjalnego może być zakwalifikowane tylko takie dziecko, które posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – orzeczenia takie wydają publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, na wniosek rodziców lub prawnych opiekunów dziecka (Rozporządzenie MEN z dn. 12 lutego 2001r. Dz. U. nr 13, poz. 114, z późniejszymi zmianami).

Dziecko niepełnosprawne intelektualnie, które realizuje obowiązek szkolny w formie nauczania indywidualnego, musi mieć dwa orzeczenia:

- a) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego
- b) orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego

Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia (art. 15 ust. 1 ustawy o systemie oświaty z 07 września 1991r.)

Dla uczniów z różnego rodzaju niepełnosprawnościami (w tym upośledzonych umysłowo) stworzona jest możliwość wydłużenia obowiązku szkolnego:

- do 18 roku życia na poziomie szkoły podstawowej
- do 21 roku życia na poziomie gimnazjum
- do 24 roku życia na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej (Rozporządzenie MENiS z dn. 18. 01. 2005 r., Dz.U. nr. 19 poz.166 i 167)

Edukacja uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym odbywa się w oparciu o odrębną podstawę programową (Rozporządzenie MENiS z dn. 26 lutego 2002 r. , Dz. U. nr. 51, poz. 458 z póź. zmianami: Dz. U. nr. 210, poz. 2041 z 2003 r. , Dz. U. nr. 19, poz. 165 z 2005r.).

Uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym otrzymują wyłącznie oceny opisowe na wszystkich etapach kształcenia, zarówno z zachowania jak i zajęć edukacyjnych. Uczniowie tacy nie podlegają obowiązkowi zdawania sprawdzianów i egzaminów (Rozporządzenie MENiS z dn. 07.09.2004 r., Dz.U. nr.199, poz.2046 z póź. zm.)

Uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym otrzymują świadectwa promocyjne i kończące szkołę według „własnego” wzoru (podkreślono tym samym prawo tych uczniów do pełnoprawnego uczestnictwa w życiu szkoły i realizacji obowiązku szkolnego w taki sam sposób jak ich zdrowi rówieśnicy) –(Rozporządzenie MENiS z 14.03.2005 r. Dz.U. nr. 58, poz. 504, i. Dz.U. nr. 67, poz.585 z 2005 r.)

Uczniom niepełnosprawnym intelektualnie można wydłużyć okres nauki na każdym etapie edukacyjnym co najmniej o rok – decyzję taką podejmuje się uchwałą Rady Pedagogicznej, po uzgodnieniu z rodzicami tych uczniów (Rozporządzenie MENiS z dn. 12.02.2002 r.,Dz. U. nr. 15, poz. 142 z póź. zm.).

Organem zobowiązanym do zapewnienia dziecku niepełnosprawnemu odpowiedniej formy kształcenia specjalnego jest starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

W przypadku orzeczenia przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną o potrzebie nauczania indywidualnego, nauczanie to organizuje dyrektor szkoły, do której dziecko uczęszcza, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę.

Należy pamiętać, że wybór odpowiedniej formy kształcenia i wychowania dziecka należy zawsze do rodziców lub jego prawnych opiekunów.

II. KSZTAŁCENIE DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNEJ INTELEKTUALNIE W STOPNIU GŁĘBOKIM

Kształcenie uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim realizowane jest w oparciu o art. 7 ust. 3 ustawy z 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. nr 111 poz. 535 z późniejszymi zmianami) oraz o ustawę o systemie oświaty z 7 września 1991r.

Dla tej grupy dzieci i młodzieży tworzy się oddziały w placówkach kształcenia specjalnego (zespołowe zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze) lub też ich edukacja odbywa się w formie indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, w domu rodzinnym i w obecności rodzica lub opiekuna ucznia.

Zajęcia te prowadzi nauczyciel, który posiada odpowiednie przygotowanie pedagogiczne (Rozporządzenie MEN z dn. 30 stycznia 1997 r. Dz. U. nr 14, poz. 76).

Za spełnianie obowiązku szkolnego uznaje się udział dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim właśnie w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, organizowanych zgodnie z przepisami rozporządzenia MEN z dn. 30 stycznia 1997 r.(Dz. U. nr 14, poz. 76). Wynika z nich, że:

- Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 lat.
- Zajęcia te mogą być organizowane w zespołach lub indywidualnie (we współpracy z rodzicami dziecka lub prawnymi opiekunami).
- Zajęcia organizuje się w szkołach i placówkach, w tym specjalnych, publicznych i niepublicznych, położonych najbliżej miejsca zamieszkania lub pobytu dziecka – w tym w domach rodzinnych w przypadku osób zakwalifikowanych do indywidualnych zajęć rewalidacyjno – wychowawczych (ilość godzin indywidualnych zajęć rewalidacyjno - wychowawczych wynosi **10** godz. tygodniowo)

Tryb i zasady kwalifikowania i kierowania dzieci i młodzieży do udziału w zajęciach rewalidacyjno - wychowawczych określają przepisy w sprawie orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania (Rozporządzenie MEN z dn. 12.02.2001 r., Dz.U. nr 13 poz. 114, z późniejszymi zmianami: Rozp. MENiS z 29.01.2003r. Dz.U. nr 23 poz. 192 z 2003r.)

Wynika z nich, że orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno – wychowawczych wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno – pedagogicznych, na wniosek rodziców (opiekunów prawnych) dziecka. Orzeczenie może być wydane na okres do 5 lat.

Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w głębszym stopniu ma na celu wspomaganie ich rozwoju oraz uzyskiwanie niezależności od innych (na miarę indywidualnych

możliwości) w funkcjonowaniu w życiu codziennym. Edukacja głębiej upośledzonych umysłowo kończy się w wieku 24 – 25 lat.

Szansą na dalszy, aktywny udział w życiu społecznym są dla tej grupy osób Warsztaty Terapii Zajęciowej, Dzielne Ośrodki Adaptacyjne, Środowiskowe Domy Samopomocy itp., które proponują rodzaje aktywności na miarę człowieka dorosłego (zajęcia związane z rozwijaniem zainteresowań, prowadzeniem gospodarstwa domowego czy też prostą pracą fizyczną) – placówki takie powinny mieć możliwość właściwego funkcjonowania i rozwijania swojej działalności.

BIBLIOGRAFIA

1. Bogucka J., Kościelska M. (red.), *Wychowanie i nauczanie integracyjne. Nowe doświadczenia.*, CMPPP MEN, Warszawa 1996.
2. Czapiga A. (red.) *Psychospołeczne problemy rozwoju dziecka. Aspekty diagnostyczne i terapeutyczne.* Wyd. A. Marszałek, Toruń 2003
3. Bogucka J., Żyro D., *Materiały pomocnicze do kursu doskonalącego „Kształcenie i wychowanie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnodostępnych i integracyjnych placówkach oświatowych.”*, CMPPP, Warszawa 2005.
4. Rozporządzenia MEN/MENiS – www.mein.gov.pl